

A pizsama

Az asszony végigsettenkedett az előszobán. A kora reggeli napfény szelid pászmáit megtörte, amint tétovázva hagyta le egyiket a másik után. Megállt a kétszárnyas ajtó előtt, fejét féloldalt fordította, úgy simult a hűvös deszkalaphoz. Semmit nem hallott.

Lassan vállát is a csukott ajtónak döntötte, s várt. A test pillanatnyi megerezkedését könnyű kábulat követte: az asszony bár fiatalnak tűnt, korán nyütt arcán a nyár eleji napfény barna zománca elszürkült s a hajlatokban viaszossá fakult. Szeme környékén megsüppedt az árok — lila árnyakat növelt.

A test egyszerre megbillent: az asszony tétován nézett körül. Ásítást gyömszölt vissza óvatlan ajkai közé riadtan, csendesen lépett ki olcsó, kis műanyag papucsából, s félénken nyomta le az ajtó kilincset.

Néhány másodpercig csak hunyorgott a meleg sötétség küszöbén, időbe tellett, amíg az ágynemű fehér halmái között felfedezte az urát. A férfi feje oldalvást pihent a párnán az álombéli nyugalomtól kisimult vonásokkal. Az asszony elgyönyörködött az enyhén hullámos, gesztenyeszín hajban, a mármár gyermekesen tiszta arc kellemetes látványában, külön az ellazult, puha, finom ujjak rajzában, a gonddal ápolt körmök egészséges rózsaszínjében.

Tulajdon fiamban sem gyönyörködhetnék jobb szívvel — gondolta az asszony, s meddő ölet takarni eresztette le karjait. — Tán abban se — sóhajtott könnyedén, s nesztelenül közeledett az alvóhoz. Fölebe hajolt: lehelete elvegyült a férfiével. A fölele kunkorodó, selyembarna szempillák megrebbentek, s békésen csukódtak le megint.

— Lajcsi... Lajcsikám... — szölongatta gyengéden az asszony. — Ébredj, fiam, no. Ébredjél hát.

A férfiarc lehunytt szemmel fintorodott el, kelletlenül, a duzzadt ajkakkal rajzos szegélye egymást kereste s biggyeszkedett.

— Hmm.

— Lajcsikám...

— Ühüm — s a test a másik oldalra fordult.

— Ébredj, no. Igen rosszul van — ejtette rá csüggeteg tenyerét az asszony a férfi vállára. — Egész éjjel virrasztottam, Lajcsikám.

A férfi végre felült, révetegen dörzsölgette arcát, szeme csak lassan nyílott.

— Hogy? — kérdezte kábán. — Mi a baj?

— Igencsak a végét járja. Látni szeretne.

A férfi sóhajtott, halántékát gyömködté két oldalról, két kézzel.

— Jövök. Már jövök is — mondta.

Az asszony tétovázott.

— Úgy vélem... talán a sötét ruhát illenék fölvenned, Lajcsikám.

A férfi félvakon tapogatózott a kispárna után, majd meglelve tarkója alá gyúrte, s feje újra kábán pihent.

— Hiszen még él — erőlködte elő a szavakat —, hozd csak a köpenyem.

— Hozom — lehelte az asszony, s már szaladt kifelé. Az ajtóból megbátorodva szólott vissza még: — Csak ma ne menj be, Lajcsikám.

A férfi ásított, nem válaszolt. Felsőteste újra elnehezedett, s ő maga puhán, észrevétlenül merült az öntudatlanságba. A pehelyaplanról alásiklott a belopakodott kinti világosság keskeny csíkja, megtört a heverő sarkán, s akár egy félredobott, hasznavehetetlen pálcika feküdt a parkettre fakón.

Az öregember szemhéjai már hetekkel korábban megereszkedtek. Csupán valami embertelen rettegés nyitotta őket résnyire olykor — szorongató iszonyat, amely a test minden porcikáját eszeveszett kapkodással térképezte fel újra és újra, hogy biztonsággal járja meg, s vegye birtokba végül.

Ezen a reggelen már nem könnyebbült meg. A korai, nyers, éretlen színek elszűkítették szembogarát, mégis beléhatoltak, a gyöngyszürkén közelgő virradat idejét öntudatlanságban töltötte, s most szívesen pergette volna vissza az egyre fényesedő perceket. De csak fejét fordíthatta el kínlódva, nehézkösen a ragyogás elől a fal felé.

A tompakék falfesték ecsetvonta redői mintha kisimultak volna, az egyenetlen rovátkákat már nem látta az öregember. Szemhéja észrevétlenül csukódott le — elszenderedett. A valóságból kiszakadni azonban nem tudott már, tisztán hallotta, mint napok óta, hosszú napok óta folyton, a szomszéd hátsó udvarában hersegő fűrészfűrés egyre rekedtebben akadozó hangját, s ez valamiként a kinti világhoz kötötte még, épületekhez, gyalogjárókhoz, emberekhez — az élethez.

Arra eszmélt, hogy a reggel ragyogása nem vakítja már — s amint felnézett, az ablakot eltakaró, egészséges test tömegét bámulta értetlenül.

— Hogy van, apám? Jól pihent?

A hang távolinak tűnt, erőtlennek. Az öreg nem felelt.

— Mit hozzon az asszony? Teát? Limonádét?

Az öregember hosszan nyugtatta tekintetét a fia testén. Csak egy embert látott, minden jellegzetesség nélkül, felismerhető arcvonások nélkül, háttal a fénynek. Mégis megéledt.

— Fűrészelnek — mondta elégedetten, hosszan elnyújtva a szót, s révedező mosollyal fülelt. — Fűrészelnek odaát.

— Hol? Hol fűrészelnek?

Az öreg hunyorgott.

— Odaát. Antalék.

A férfi megfordult, kihajolt az ablakon.

— Dehogy fűrészelnek — mondta türelmetlenül. — Apám képzelődik. Senki se fűrészel.

Az öregember szája elnyílt, úgy hallgatózott, szemhéját lassan leengedte.

— Mindig ilyen voltál — mondta szemrehányás nélkül, békésen.

— Milyen? Milyen voltam?

A férfi csak állt ott, mintegy ugrásra készen, de az öreg sokáig nem válaszolt. Már-már úgy tűnt, elaludt megint, amikor újra megszólalt.

— Engem nem bánt. Én szívesen elhallgatom.

A férfi hangját a kifelé igyekvő szándéka élezte kegyetlenné.

— Hát csak hallgassa.

Az öreg mosolygott.

— Nem kell átmennem. Hadd fűrészeljenek. Engem nem bánt... ott még nem tartok — mozdult keze a takarón, mintha eltávolodó fia után matatna. — Jólesik hallanom.

A férfi megállt az ajtóban. elnevette magát.

— Tudja, mi fűrészel? A maga tüdeje. Az sípol, apám. Az bizony. Kinyomja a levegőt meg beszívja. Az fűrészel.

Az öreg szeme szokatlanul nagyra tágult hirtelen, rémületet tükrözött.
— Nem — mondta kapkodva esdeklő hangon —, ne bolondozz... még hogy a tudóm...

A férfi indulatosan hajtogatta:

— Ilyen voltam? Mert ugye én mindig ilyen voltam! Talán nem mernék átmenni, hogy lepisszentsem őket a maga nyugalmáért? — s hogy az öreg arcát elszürkülni látta, megcsendesedett. — Hát akkor teát hozzon az asszony vagy limonádét? — kérdezte bizonytalanul.

Az öregember nem válaszolt, már elengedte őt. Feküdt némán, lélegzetét nagy nehezen visszafogva s a kert süket csendjébe fülelt a kétségbeesett rettegés minden erejével.

A férfi a konyhaasztalnál ült, kedvetlenül csipegette fel a szétszóródott zsemlemorzszát a virágos abroszról, s rakosgatta őket karikára szép sorjában. Az asszony sietős léptei hallatán remegni kezdett a gyomra, teljesen váratlanul, csaknem érthetetlennek ítélte maga is a dolgot, s ösztönösen fordult el a reggeli maradványainak látványától.

— Papot akar — szökött be a folyosóról az asszony. — Beszélj vele... mégis a te apád. Mindenáron papot követel.

— Papot?

— Azt. Megijedt? Érzi tán, hogy nem húzza soká? Ki tudja. Papot akar. A férfi elfehéredett, de percnyi töprengés után csak vállát vont meg, felállt s a fürdőszoba felé tartott.

— Most mi lesz? Beszélj már — nógatta az asszony.

— Mit tudom én! Letusolok, az lesz.

— És az öreg?

— Majd elhívom a papot. Mondd neki, hogy elhívom.

— El? — ütődött meg az asszony.

— Mondd neki, hogy el — szótagolta. — Megnyugszik. — S hogy az asszony nem mozdult, türelmetlenül szólt rá: — Hallottad, nem? Persze... előbb az orvost... no, majd meglátjuk.

— Áthúzom az ágát, Lajcsikám — buzgólkodott az asszony.

A férfi bólintott, s kényelmesen vetközni kezdett.

Amint jó félóra múltán gondosan, ám szerényen öltözve a tornácra lépett, az asszony éppen az előszoba ajtaját nyitotta óvatosan — az utcai bejárat felől. Hogy őt megpillantotta, virrasztástól sápadt arca enyhén kipirult.

A férfi magához intette.

— Csak nem — kezdte fennen, s jelentősen hallgatott el.

— Nem, dehogy — pillogott ijedten az asszony. — Az a te dolgod, Lajcsikám.

— Azért... — sóhajtott a férfi elégedetten, de még mindig némi gyanakvással nézte a másikat. — Hanem... kint jártál, igaz?

Az asszony arca megint elsápadt, tekintete a fekete-fehéren táncoló kőkockákra meredt.

— Pizsamát vettem neki. Újat — mondta hirtelen elszánással, s fejét a nyitott ablak felé billentette.

A férfi sarkonfordult, s ment be a konyhába. Az asszony megszeppenve követte.

— Pizsamát — állt meg a férfi a helyiségbe lépve, felesége mögé hajolt s behúzta az ajtót. Várt.

— Orvos jön... pap jön... kibeszélnek bennünket. Csupa reves minden inge... mosni is alig lehet, Lajcsikám.

— Mutasd — intett a férfi a szatyor felé.

Az átlátszó tasakban finom selyempuplin pompázott galambszürkén, sejtelmesen fénylő kék erezéssel.

— Nem mondom, szép darab... — húzta félre száját a férfi.

— Lajcsikám...

A férfi kezében tartotta a csomagot, lazán lógatta, himbálgatta, s ledobta a konyhaszékre.

— Na jó — sóhajtott békülekenyen. — Tedd tisztába, öltöztess fel, ha ugyan... — s legyintett. Azzal a kijáratnak fordult, s vissza sem nézett azután.

A szövetkezeti irodába az eladók útján már eljutott a hír — falun ne jutna el? — s várták őt. Mind a három munkatárs arca fájdalmas együttérzésről tanúskodott. Ő szó nélkül szoritotta meg a feléje nyújtott kezeket, majd az ablakhoz lépett s a poros ütteget nézte elmélázva, percekig, csak azután mondta halkán, visszafogottan, még mindig háttal a várakozóknak:

— Köszönöm, barátaim. — Végre visszafordult, intett: — Folytassátok. Mintha itt se lennék — s a telefonhoz lépett. Kundecsit kérte, a járási székhelyen saját hivatalát. S míg a készülék sűrű, rikoltozó jelzésekkel nem csörmpölt, újra az ablaknál álldogált.

— Halló — emelte meg, s igazította hivatalossá a hangját —, igen, én. Sittkei Lajos, elnök-igazgató... Jó, megbocsátom. Halló. Ma ne várjanak... apám rosszabbul van. Igen. Rosz-szab-bul! — Kis szünet után újra megemelte a hangját. — Maga tudja, maga a főkönyvelő... vagy megkérdezem, miért éppen maga? ... Na ugye. Csak hiba ne legyen. Nem bánom. — S hosszabb szünet után: — Köszönöm. Most pedig hívja nekem dicső jogászunkat, kérem. Jó, jó. Annyit várok. — Most kissé oldalvást lépett, hogy látóterébe kerüljenek a külszín szerint buzgón körmölő, ám voltaképpen rá, csakis rá figyelő alkalmazottak. — Doktor Kerégyártó? Jó kérdés, szellemes kérdés. Én bizony. Ide figyelj, te agytrósz. Semmi lógás, érted? Se dumaparti a bíróságon, vagy ügyészségen... se egyéb. — Megint szünet, megint fensőbbes mosoly. — Ismerjük, ismerjük, ismerjük. No és. Vársz vele, a kutyamindenségét! Míg megkonzultálhatjuk. Egyébként örvendek, ha végre rájöttél, hogy nélkülem... na persze. Tekintsd utasításnak. Igenis, u-ta-sí-tás-nak! ... Nem vagyok ideges, eszem ágában sincs. Ne áltassuk egymást. Csak azt ne! — Letette a kagylót, zsebkendőért kotorászott a zsebében, megtörölgette verejtékező homlokát. — Mert falumbéli, azt hiszi, neki mindent szabad — fordult a lopva fülelőkhöz most már csendesebben. — Ti mind falumbéliek vagytok, mégis tudjátok, hol a határ. Jogi doktorátus nélkül is.

A három közül a legidősebb, a kopasz most felnézett.

— Kávét, elnök elvtárs? Parancsolsz egy jó erős...

Ő fanyalgot.

— Van is most kedvem... magam se tudom, mit szeretnék. De azért nem bánom.

A kopasz a kicsihez fordult:

— Szólj Margitkának.

A kicsi szó nélkül viharzott ki, nagy buzgalommal.

— Hiába... nem mindegy — mondta ő nagyon-nagyon csendesen.

A sovány, fakószemű, eddig hallgatag harmadik sóhajtott.

— Nem bizony.

— Meddig rendel az orvos? — kérdezte ő.

— Délig. Úgy tudom, délig — mondta a kopasz.

A férfi lehunyta szemét, majd résnyire nyitotta meg, elmélázott.

— Ez a... no, hogy is hívják. Ez a Margitka... felhívhatná a kedvemért. Beszélhetne vele. Hogy szóljon már ide, ha a többivel végzett. Nem túl sürgős, de megnézhetné az öregemet... mégis inkább itt várakoznék. Barátok között.

A sovány felugrott, kisetett.

— Nehezemre esik még a lélegzetvétel is.

A kert fái összemosódtak, egyetlen sötét, fenyegető tömeggé — percekre minden összemosódott, azután a holdfény erőszakosan szabdalta föl a világot újra.

A férfi az ágy mellett üldögélő asszonyhoz fordult.

— És most?

— Áthívom ángyikát — hüppögte az asszony. — Felöltöztetjük. Ángyika érti... akár egyedül is elbajlódik veled.

A férfi a testet nézte, az ágyat, a takarót, a csenevész karokat, s maga is elfehéredett.

— Majd mi levetkőztetjük... inkább csak mi magunk — mondta csendesen.

Az asszony ajka reszketni kezdett.

— Ne haragudj... nem is tudom. Félek.

A férfi arca megkövült.

— Áldott jó ember volt... életében se bántott soha.

— Jaj, nem is úgy értettem én...

A férfi az összeesett mellkas fölött matatott, a gombokat kereste.

— Nedves szivacsot hozz legalább — mondta összeszorított fogakkal, alig hallhatóan. — Szivacsot!

Az öregember szobája sötét volt már, az ég éppen csak világosodott. A tornácon le-föl sétálgatott a férfi, sehogyan sem akarózott lefeküdni. Az asszony a konyhaszéken ült bóbiskolva, kimerülten, arcát a villanyfény kegyetlenül töppedtté nyomorította, testét fázósan fogta össze.

— Hol az a pizsama? — állt meg a férfi a küszöbön.

— Odabe — intett az asszony a fürdőszoba felé.

— Hozd csak ki.

— De Lajcsikám... itt virrad ránk...

— Hozzad, ha mondom.

Az asszony kelletlenül tápáskodott fel, s kínlódva indult. Szédült, az ajtófélfába kapaszkodott, csaknem elbotlott a küszöbön.

A férfi a puplinhalomra pillantott.

— Vasald ki szépen. Gondosan — mondta.

— Most? — nézett rá az asszony értetlenül. — Hisz ki se mostam még.

A férfi bágyadtan mosolyodott el.

— Kimosni? Hogy elveszítse a tartását? Különben is... a forró vas biztosabban fertőtleníti. Azután meg... alig használta szegény.

— Mit akarsz vele? — ámult az asszony.

— Ne faggass. Tedd, amit mondtam. Azután majd én összehajtogatom, becsomagolom. Az már az én szakmám.

Az asszony még mindig értetlenül állott, mint a bálvány, megvastagodott szemhéja nehézkesen emelkedett.

A férfi elhúzta a száját, amint a délelőtti kártyapartnerekre gondolt, no meg a hatalmas üzlethálózat képzeletbeli nyilaira, amint összekölik a járás egész területét, s a láthatatlan bogot tenyerében érezve behajlította gondozott, rózsaszín körmű, finom ujjait.

— Becserélik, ne félj semmit. Vagy visszaváltják — mondta. Karjait szétártta lazán, föld fele lóbálva, tehetetlenül: — Fájdalom, szükség már nem volt rá — mondta; arca megnyúlt, szemében fájdalom sötétlett. Azután újra az asszonyra nézett, ásított. — Mozdulj már. A végén valóban itt virrad ránk a reggel. Neki meg — intett a sötét kiszszoba felé —, neki úgylis mindegy már. Csak minékünk kell ügyeskednünk ebben a nyomorú világban.